

Нікольські

Весна 1989 року. Ноа, Джойс та оповідач, які незабаром святкуватимуть свої двадцятиліття, залишають рідні місця, щоб розпочати тривалу і захопливу подорож до мегаполіса. В Монреалі вони намагаються налагодити свої життя, незважаючи на помилки молодості, протиріччя кохання та їхніх генеалогічних дерев. Вони думають, що самотні; однак їх траєкторії несподівано перетинаються, створюючи дивну симетрію в їхньому житті. Ніколя Дікнер любить експерименти: змішувати оповідь та яскраві образи з ретельністю, що іноді межує з одержимістю звихнутого на екзотичних назвах зоолога. У «Нікольські» він із лукавим задоволенням поєднує в одній історії археологів, які досліджують відходи, флібустьєрів усіх мастей, морських зміїв, тунців, жертв землетрусу, букініста, неграмотного водолаза, незліченну кількість поштових відділень та загадкову книгу без обкладинки. Бурхлива оповідь, в якій п'ють багато чаю і дешевого рому. Калейдоскоп із сильних образів і влучних фраз. Роман, який сам себе пожирає. Сказати, що Ніколя Дікнер обдарований – буде звичайним евфемізмом, однак саме це і впадає в очі. Нестримна фантазія. [...] Хірургічно точні фрази, що з першої і до останньої наповнені тонкою й мерехтливою іронією. [...] А далі – острови, книги, зустрічі: можна подумати, що ви читаєте альтерглобаліста Жака Пулена, змішаного з Амелі Пулен, із полегшенням Борхесом та Луї Амленом. А назва йому – Ніколя Дікнер. *Le Devoir* Роман елегантний, неповторний і зворушливий. Девід Мітчелл Ніколя Дікнер у найкращий спосіб поєднує гру й задоволення від оповіді. Із вправністю автора детективів, у ритмі сценариста і з натхненням романіста пригодницьких книжок він розбурхує читацьку уяву аж до повного тріумфу. *Le Monde*

НИКОЛЯ ДІКНЕР

НИКОЛЬСКИ

РОМАН

ПЕРЕКЛАД РОСТИСЛАВА НЕМЦЕВА

*«Видавництво Анетти Антоненко»
дякує Товариству розвитку підприємств культури Квебеку
за фінансову підтримку видання цієї книги*

*Anetta Antonenko Publisher
remercie de son soutien financier la Société de développement
des entreprises culturelles du Québec*

SODEC
Québec

Nicolas Dickner

Nikolski

álto

Ніколя Дікнер

Нікольські

З французької переклав

Ростислав Нємцев

ЛЬВІВ

УДК 821.133.1

Д 11

Ніколя Дікнер

НІКОЛЬСЬКІ

Роман

З французької переклав Ростислав Немцев

Перекладено за виданням:

Nicolas Dickner

NIKOLSKI

ISBN : 978-2-923550-06-0

© *Éditions Alto, 2007*

Весна 1989 року.

Ноа, Джойс та оповідач, які незабаром святкуватимуть свої двадцятиліття, залишають рідні місця, щоб розпочати тривалу і захопливу подорож до мегаполіса. В Монреалі вони намагаються налагодити свої життя, незважаючи на помилки молодості, протиріччя кохання та їхніх генеалогічних дерев. Вони думають, що самотні; однак їхні траєкторії несподівано перетинаються, створюючи дивну симетрію в їхньому житті.

Ніколя Дікнер полюбляє експерименти: змішувати оповідь та яскраві образи з ретельністю, що іноді межує з одержимістю звичного на екзотичних назвах зоолога. У «Нікольські» він із лукавим задоволенням поєднує в одній історії археологів, які досліджують відходи, флібустьєрів усіх мастей, морських зміїв, тунців, жертв землетрусу, букініста, неграмотного водолаза, незліченну кількість поштових відділень та загадкову книгу без обкладинки.

Бурхлива оповідь, в якій п'ють багато чаю і дешевого рому.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

© Nicolas DICKNER, 2005

© Éditions Alto

This edition published by arrangement with Éditions Alto in conjunction with their duly appointed

agent L'Autre agence, Paris, France. All rights reserved

© Ростислав Немцев, український переклад, 2019

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2020

ISBN 978-617-7654-30-7

1989

Магнітна аномалія

Моє ім'я не має ніякого значення.

Все починається у вересні 1989 року, близько сьомої ранку.

Я ще сплю, скоцюрбившись у своєму спальному мішку, на підлозі у вітальні. Довкола мене громадаються картонні коробки, змотані килими, напіврозібрані меблі і ящик для інструментів. На стінах немає нічого, окрім світлих плям, залишених рамками, які висіли там багато років.

За вікном чути монотонний ритм хвиль, які котяться по гальці.

У кожного пляжу особливий звуковий підпис, який змінюється відповідно до довжини і сили хвиль, природи ґрунту, морфології пейзажу, вітрів, що переважають, і вологості повітря. Неможливо сплутати повстаний шерхіт Мальорки, гучне перекочування доісторичних камінців Гренландії, музику коралових пляжів Белізу чи глухе ревіння ірландського узбережжя.

Тож, прибий, що я його чую сьогодні, легко впізнати. Отой звук, грубий, трохи зверхній, кришталевий дзвін вулканічної гальки, трохи асиметричне накочування хвиль, вода багата на поживні матеріали — йдеться про прибий, який годі зімітувати, прибий на Алеутських островах.

Я напіврозплющую ліве око і щось бурчу. Звідки той неправдоподібний шум? Найближчий з океанів — більш як за тисячу кілометрів звідси. У будь-якому випадку, моя нога ні разу не ступала на якийсь із пляжів.

Я виборсуюся зі спального мішка і човгаю до вікна. Тримаючись за штору, я бачу, як сміттєзбиральна машина

зупиняється біля нашого бунгало під попискування стисненого повітря. Звідколи це дизельні двигуни наслідують прибій?

Сумнівна поезія передмістя.

Обидва сміттярі зіскакують з машини і здивовано витріщаються на гору заповнених мішків на асфальті. Перший кривиться і зі стражденним виразом на обличчі вдає, що намагається їх порахувати. Враз мене охоплює тривога: чи не порушив я, бува, муніципальні правила щодо кількості для одного будинку? Другий сміттяр, більш прагматичний, починає завантажувати машину. Він сміється з кількості мішків, їхнього вмісту чи пов'язаної з ними історії.

Там рівно тридцять мішків.

Я придбав їх у місцевому магазині — той момент, коли оця купівля не так скоро забудеться.

Я завмер перед стелажми з продукцією для прибирання, питаючи себе, скільки ж мішків для сміття потрібно, щоб вмістити усю ту безліч сувенірів, які назбирала моя мати з 1966 року. В який обсяг може вміститися тридцять років життя? Почуваюся зле, роблячи такі підрахунки. Як би я не прикидав, але боявся недооцінити те, як жила моя мати.

Я зупинився на марці, яка видавалася досить міцною. В кожній упаковці по десять мішків для сміття з ультрапластику по 60 літрів кожен.

Я взяв три упаковки, назагал 1 800 літрів.

Цих тридцяти мішків виявилось достатньо — правда, іноді доводилося наполягати ударом ноги — а тепер сміттярі взялися катапультиувати їх до машини. Час від часу важка залізна щелепа сплющує сміття, видаючи щось схоже на бурчання велетенської тварини. Нічого схожого на поезію шурхотіння хвиль.

Та вся оця історія, яку варто розповісти, починається з компасу Нікольські.

Цей старий компас знову з'явився в полі зору у серпні, за два тижні після похорону.

Безкінечна агонія матері виснажила мене. Від часу першої діагностики моє життя перетворилося на справжнісінький біг по колу. Вдень і вночі, я бігав між домом, роботою і лікарнею. Я не спав, все менше їв і втратив майже п'ять кіло. Можна було подумати, що то я сам борюся з метастазами — але тепер жодного сумніву: мати померла через сім місяців, залишивши увесь світ на моїх плечах.

Я був спустошений, неухважний, але опустити руки — про це не було й мови. Тільки-но звільнився від паперової тяганини, як почав останнє велике прибирання.

Я був схожим на виживальника, зачиненого в напівпідвалі бунгало зі своїми тридцятьма мішками сміття, чималим запасом бутербродів із шинкою, кількох літрів холодного апельсинового соку й фоновим FM-радіо. Я визначив для себе тиждень, щоб звести нанівець п'ять десятиріч існування, п'ять шаф мотлоху, які розвалювалися під власною вагою.

Таке прибирання може здатися стихійним лихом і по-мстою. Щоб мене правильно зрозуміли: я раптом залишився один на світі, без друзів і сім'ї, з нагальною потребою жити далі. Тож слід було позбутися баласту.

Я з холонокровністю археолога взявся за шафи, ділячи сувеніри на більш-менш логічні категорії:

- заповнена мушлями коробка з-під сігарільос;
- чотири стоси газетних вирізок щодо американських радарів на Алясці;
- старий фотоапарат InstaMatic 104;
- понад 300 фото, зроблених тим таки InstaMatic 104;
- безліч романів кишенькового формату, рясно списаних нотатками;

- жменя дешевої біжутерії;
 - рожеві сонячні окуляри під Дженіс Джоуплін.
- І так далі.

Я переживав важку подорож у часі: що більше заглиблювався у шафи, то менше впізнавав свою матір. Оті всі запилені речі належали якомусь далекому невідомому життю, свідчили про жінку, з якою я ніколи раніше не зустрічався. Їхня маса, текстура, їхній запах просочувалися в душу і паразитували на моїх власних спогадах.

Моя мати перетворилася на купу поточених міллю непеєднуваних артефактів.

Мене дратував поворот подій. Те, що мало бути простим помахом віника, перетворилося на випробування ініціації. Я нетерпляче очікував, коли доберуся до дна тих шаф, та їхній вміст здавався невичерпним.

От тоді я й знайшов товсту пачку особистих щоденників — п'ятнадцять зошитів у м'якій палітурці, заповнених записами у телеграфному стилі. У мене з'явилася надія. Може, ці щоденники дозволять мені зібрати розрізнені шматочки пазлу?

Я склав зошити в хронологічному порядку. Перший починається 12 червня 1966 року.

Мати вирушила до міста Ванкувера у дев'ятнадцять років, гадаючи, що це ім'я варте тих кілометрів, які потрібно подолати, а її — гідне того, щоб вимірюватися континентами, і розрив із сім'єю — невелика плата.

Вона втекла на світанку 25 червня разом із гіппі на ім'я Дельфін. Вони ділили на двох вартість пального, години за кермом і довгі затяжки невеличкого джоїнта, скрученого так щільно, як зубочистка. Коли не кермувала, мати вела щоденник. Її записи, спочатку чисті й старанні, швидко почали зливатися і розбігатися, робити хвилі й звиватися, як тетрагідроканабінол.

На початку другого зошита вона прокидається, вже одна, на Вотер Стріт, ледве здатна щось пробелькотіти англійською. Озброєна блокнотом, вона намагається спілкуватися за допомогою ідеограм впереміж із жестами й малюнками. В парку вона зустріла банду студентів-митців, які займалися тим, що робили мікроскопічні оригами гігантських скатів із психоделічного паперу. Вони запросили її розділити з ними їхню перенаселену квартиру, заповнену подушками вітальню і третину ліжка, на якому вже спали дві інші дівчини. Щоночі, близько другої години, вони усі втрьох вмощувалися під ковдрою й палили самокрутки, говорячи про буддизм.

Мати присягалася, що ніколи не повернеться на Схід.

Якщо розповіді про перші тижні у Ванкувері були сповнені надміром деталей, то подальша її подорож ставала все менш багатослівною, кочове життя явно позначалося на оповіді. Вона ніколи не залишалася на одному місці більше чотирьох місяців, раптово переїжджаючи до Вікторії, Принца-Руперта, Сан-Франциско, Джуно і тисячі інших місць, які вона не завжди завдавала собі клопоту називати. Вона примудрялася добувати шматочок хліба різними способами: читала перехожим поеми Річарда Бротіґама, продавала туристам поштові листівки, жонглювала, прибирала кімнати в мотелі, крала в супермаркетах.

Її пригода тривала отак п'ять років. А потім, у червні 1970 року, ми прибули на центральний вокзал Ванкувера з двома армійськими валізами, напханими так, що вони аж репалися. Мати купила квиток до Монреалю, і ми перетнули континент у зворотному напрямку, вона — сидячи у своєму кріслі, а я — влаштувавшись у глибинах її матки, непомітна кома ще не написаного роману.

Після повернення вона швидко помирилася з моїми дідом і бабою, — стратегічне перемир'я, метою якого було

отримати необхідну банківську поруку, щоб купити будинок. Невдовзі вона придбала бунгало в Сен-Ісідор, за два кроки від Шатоге, який з часом стане південним передмістям Монреаля, але тоді ще зберігав сільський вигляд, з будинками, які передавалися у спадок, нерозораними полями й вражаючою кількістю дикобразів.

Вона влаштувалася на роботу до туристичної агенції в Шатоге, бо потрібно було сплачувати іпотеку. Ця робота парадоксальним чином поклала край її бродячій юності і, як наслідок, — щоденникам.

Останній щоденник закінчується сторінкою без дати, десь 1971 року. Я закрив його, замислений. З усіх помилок, що надавали ритм материній прозі, найбільшою був Йонас Дусет.

Від цього зниклого родителя залишився стосик листівок, написаних нерозбірливим почерком, остання з яких датована ще 1975 роком. Я часто намагався проникнути в секрети цих листівок, але ті ієрогліфи годі було зрозуміти. Навіть поштові штемпелі розказували більше, — точки маршруту, який почався на півдні Аляски, підіймався до Юкона, спускався до Анкориджа й завершувався на Алеутських островах, точніше, на військовій базі, де батько знайшов роботу.

Під стосом листівок був зібганий пакетик і лист від Повітряних Сил США.

Лист не додав нічого нового. Пакетик же, навпаки, висвітлив провал у моїй пам'яті: тепер плаский, він містив бусоль, яку прислав Йонас на мій день народження. Цю бусоль я згадав із вражаючою точністю. Як я міг про неї забути? Єдине реальне свідчення існування батька, вона була полярною зіркою мого дитинства, славетним приладом, який дав можливість перетнути тисячі уявних океанів! Під якою горою сміття його поховано?

Охоплений раптовим шаленством, я обнишпорив усі закутки в бунгалі, спорожнив усі шухляди в шафах, зазірав за буфет, під килими, повзав по найтемніших закапелках.

Я знайшов бусоль о третій ранку, засунуту поміж акваріумним скафандром і сміттєвим баком кольору зеленого яблука, на дні картонної коробки, засунутої між двома кроквами на горищі.

З роками він не став виглядати краще, цей бідний гаджет за п'ять доларів, знайдений безперечно, біля каси в магазині господарчих товарів в Анкориджі. На щастя, довге сусідство з металічними іграшками не розмагнітило її, і вона, хоч і слабенько, скеровувалася на (як видавалося) північ.

Йшлося, власне, не про бусоль, як таку, а радше про мініатюрний морський компас, що складався зі сфери прозорого пластику, заповненої рідиною, в якій плавала інша, намагнічена й розбита на градуси. Одна сфера, вкладена в іншу на зразок малюсінької ляльки-мотрійки, забезпечували гіроскопічну стабільність у разі сильного шторму: незалежно від сили хвиль компас утримував шляховий кут і горизонт.

Я заснув на горищі, зарившись головою у мінеральну вату рожевого, як цукерка, кольору, з компасом на лобі.

На перший погляд, цей старий компас видавався цілком тривіальним, схожим на будь-який інший компас. Та якщо придивитися пильніше, можна побачити, що він вказує не зовсім на північ.

Декому важливо постійно усвідомлювати, де північ. Мені, як і більшості людей, потрібна відправна точка. Коли, наприклад, сиджу за стійкою у книгарні, знаю, що магнітний північний полюс знаходиться за 4 238 кілометрів по прямій за стелажем з Бобом Мораном, що насправді відповідає острову Елфа Рінгнеса — камінчику, загубленому посеред величезного Архіпелагу Королеви Єлизавети.

Отож, замість вказувати на стелаж із Бобом Мораном, мій компас вказує на півтора метри ліворуч, на середину вхідних дверей.

Буває іноді, що магнітне поле планети зазнає локального спотворення, і північ видається зовсім не на своєму місці. Причин у таких аномалій багато: склад заліза у підвалі, труби у ванній кімнаті у сусіда нагорі, уламки трансатлантичного кабелю, поховані під асфальтом на вулиці Сен-Лоран. Нажаль, жодна з цих теорій не витримує перевірки, бо мій компас показує зліва від півночі незалежно від того, де я на нього дивлюся. Такий висновок приводить до двох неприємних питань:

— В чому причина такої магнетичної аномалії?

— Куди, до біса, вказує компас?

Здоровий глузд підказував, що основною локальною магнітною аномалією є моя уява, і краще було б усе поскладати замість того, щоб дивуватися. Та аномалії, вони як одержимість: опиратися даремно.

Я побіжно згадав свої курси з географії, магнітне відхилення, тропік Рака, полярну зірку. Настав час пригадати забуті вже знання. Озброївшись стосом книг із географії й пачкою карт різного масштабу, я взявся визначити, куди вказує мій компас. Після виснажливих обчислень у мене вийшло відхилення на 340 на захід від півночі. Слідуючи цьому напрямку, перетинаємо острів Монреаль, Абітібі і Теміскаменг, Онтаріо, прерії, Британську Колумбію, архіпелаг Принца Уельського, південний край Аляски, шматок Тихого океану на півночі та Алеутські острови, де знаходиться острів Умнак, точніше Нікольські, малюсіньке село, в якому живе 36 осіб, 5 000 овець і невідома кількість собак.

Тож можна визначити, що компас вказував на Нікольські, відповідь, яка мене певним чином задовольнила, хоча

вона й мала певний ґандж, більше заплутала питання, ніж його прояснила.

Усе не може бути ідеальним.

Іноді хтось з клієнтів питає, що то за смішний амулет у мене на шиї. Я відповідаю:

— Компас Нікольські.

Клієнт посміхається, так нічого і не розуміючи, і ввічливо змінює тему. Питає, наприклад, де стоять твори Боба Морана.

Можливо, варто уточнити, що я не працюю в інституті географії чи у магазині глобусів?

Насправді, S. W. Gam — магазин, що спеціалізується виключно на купівлі, реставрації та продажу вживаних книжок. Словом, букініст. Мадам Дюбо, моя шановна начальниця, найняла мене восени того року, коли мені виповнилося чотирнадцять років. Я отримував якісь нещасні 2,50 \$ на годину, які я з вдячністю прийняв, щоб панувати посеред усіх оцих книг, не маючи інших обов'язків, окрім як читати.

Я працюю тут уже чотири роки — період, який видається довшим, ніж є насправді. Тим часом, я кинув навчання, мати померла, а мої нечисленні друзі дитинства випарувалися. Один із них подався на старому Крайслері до Центральної Америки, і ми більше його не бачили. Другий вивчає біологію моря в одному з норвезьких університетів. Жодної звістки від нього. Інші просто зникли, поглинуті плином подій.

А я так і сиджу за прилавком книжкового магазину, звідки насолоджуюся незрівняним видом вулиці Сен-Лоран.

Моя робота здається радше покликанням, аніж нормальною кар'єрою. Тиша спонукає до медитації, заробітна плата кидає виклик обітниці бідності, що ж до знярядь праці —

вони на рівні чернечої мінімалістичності. Немає касового апарату останньої моделі, всі ціни обраховуються вручну, старе добре додавання, нашкрябане на шматку паперу, який трапився під руку. Жодної програми для інвентаризації: я сам — комп'ютер, і маю згадати, якщо запитають, в якому місці я востаннє бачив той переклад *Волоцюг Дхарми* на есперанто. (Відповідь: за трубами умивальника в туалеті.)

Робота не така й легка, як здається: книгарня S. W. Gam — одна з тих частин космосу, де люди втратили контроль над матерією. Кожна полиця витримує три ряди книг, а підлоги не видно за десятками картонних коробок, між якими зміїться вузенька стежка, розчищена для проходу відвідувачів. Найменші проміжки задіяно: під кавоваркою, між меблями і стіною, в туалеті, під сходами і аж до запилюжених закутків піддашся. Наша система класифікації визначається мікрокліматом, невидимими кордонами, пекельною безсистемністю, звалищами, величезними площами без жодного видимого орієнтиру — картографічний комплекс, що базується на візуальній пам'яті, якості, без якої на цій роботі довго не протриматися.

Та, щоб працювати тут, потрібно більше, ніж добрі очі й три унції пам'яті. Важливо ще розвинути особливе відчуття часу. Справа в тому — як би сказати? — що різні символи нашого букініста співіснують одночасно в множинності різних епох, відділених тонюсінькими перетинками.

Цей образ заслуговує глибшого пояснення.

Кожна книжка, що потрапляє сюди, може зустріти свого наступного читача в будь-який момент історії магазину, як у майбутньому, так і в минулому. Сортуючи нові надходження, мадам Дюбо постійно заглядає до своєї *Енциклопедії Лавуазьє* — з тридцять зошитів, куди вона вносить усі спеціальні запити клієнтів, — щоб перевірити, чи ніхто не хотів десять років тому книжку, яка щойно надійшла.

Час від часу вона хапає телефон із переможною усмішкою.

— Мосьє Трамбле? Це Андре Дюбо, з книгарні S. W. Gam. Гарна новина, ми отримали *Історію полювання на китів у Фербенксі у вісімнадцятому сторіччі!*

На іншому кінці дроту мосьє Трамбле починає дрижати. Наче його кинули поміж справжніх айсбергів, що переслідували його ночами від спекотного літа 1987 року.

— Зараз буду, — бурмоче він гарячково, наче йому нагадали про важливе побачення.

Мадам Дюбо викреслює запит і закриває свою *Енциклопедію Лавуазьє*. Місія виконана.

Я не можу гортати ці товсті зошити без трепету. Жоден із творів не вимірює краще час, що минає: багато читачів, записаних на тих сторінках, уже багато років, як померли, інші вже не виявляють жодної цікавості до книг, інші переїхали до Азії, не залишивши адреси — багато з них ніколи не знайдуть твір, який жадали.

Я питаю себе, чи існує десь така *Енциклопедія Лавуазьє* наших бажань, повний перелік найменших мрій, найменших сподівань, де нічого не губилося б і не додавалося, і де б невинна трансформація усього рухалась би туди-сюди, як ліфт, що сполучає різні поверхи нашого буття.

Наша книгарня, зрештою, це світ, що повністю складається з книжок і ними управляється — і мені видається цілком природнім повністю в ньому розчинитися, пов'язати свою долю з тисячами доль, які тісняться на ретельно заповнених полицях.

Мене іноді звинувачують, що в мене недостатньо амбіцій. Може, я просто уражений легкою магнітною аномалією?

Ось ми й дійшли майже до кінця прологу.

У мене забрало майже два тижні, щоб заповнити тридцять мішків для сміття, які цього ранку сміттярі закидають

до своєї вантажівки. Тисяча вісімсот літрів ультрапластику, тридцять років життя. Я залишив лише необхідний мінімум: кілька коробок з сувенірами, меблі, свої особисті речі. Бунгало виставлене на продаж, двоє покупців начебто зацікавилися. Справа має владнатися протягом тижня.

Я буду вже у своїй новій квартирі в Маленькій Італії, просто навпроти статуї старому Данте Аліґ'єрі.

Сміттярі закінчили роботу і витирають піт з чола, не маючи уявлення про всю історію, частиною якої вони щойно стали. Я дивлюся, як металева щелепа фургона заіграшки пережовує мішки, ковтаючи те, що лишилося від моєї матері.

Кінець епохи — я знаходжуся на незайманій території, без дороговказів. Я нервово озираюся довкола. Компас Нікольські лежить на підлозі, біля спального мішка, і так само вказує на 34 градуси західніше від півночі. Я одягаю його вишневого кольору шнурок собі на ший.

Сміттєзбиральна машина віддаляється. Її на зміну під'їздить вантажівка, якою перевезуть мої речі.

Дідусь

Ноа раптово прокидається.

У трейлері тихо, чути лише гул автомобіля, що віддаляється по дорозі. На нижньому поверсі, замотана у свій спальний мішок, тихо дихає Сара. Він перевертається на бік, сподіваючись іще поспати, але не може знайти зручне положення. Коли йому було п'ять років, це вузьке ліжко видавалося йому велетенським. Тепер не минає й ночі, щоб він не вдарився головою чи не подряпав шию.

Він кілька хвилин бореться з собою в надії влягтися зручніше, але ця мовчазна боротьба будить його. Він зітхає й вирішує вставати. Безшумно спускається по драбині, натягує футболку й джинси.

Двоє індіанців чіпевейан сидять за кухонним столом. У них довгі білі коси й зморшкуваті руки. Ноа не знає, як їх звати. Щодо першого, то це його прапрадід. А щодо другого — жодного уявлення. Про них майже нічого невідомо, хіба що вони жили і померли на півночі Манітоби, наприкінці дев'ятнадцятого сторіччя.

Ноа тихо вітається з ними і виходить.

Трейлер заякорився посеред сорока мільйонів гектарів жита, вкритих легким туманом, з якого тут і там виглядає кілька електричних опор. Сонце ще за горизонтом, і повітря пахне мокрим сіном. Уривками долинає віддалене гурчання трактора.

Ноа простує босоніж до межі табору. В глибині зрошувальної канади дзюрчить тоненький потічок води. Кислий дух діазинону домішується до звичного запаху глини.

Він починає розстібати гудзики на штанях, коли чує, як по дорозі наближається фургончик. Він зупиняється, тримаючи руки на стегнах. Старий червоний Форд з'являється і на повній швидкості мчить на захід. Коли він достатньо віддаляється, Ноа направляє довгий струмінь сечі у зрошувальну канаву.

На зворотному шляху до трейлера він замислюється про цю дивну сором'язливість. Він не може відігнати неприємне враження, що ота машина зазіхнула на його інтимну територію, неначе 627-а дорога перетинала їхню ванну кімнату.

Та якщо подумати, то ця картинка не надто далека від реальності.

Роками, коли його питали, де він ріс, Ноа намагався відбутися загальною відповіддю — Саскачеван, Манітоба, а ще Альберта — і швидко згортав розмову, перш ніж його починали детальніше розпитувати щодо цього темного табу.

Рідко траплялися ті, кому Ноа зв'язав справжню (і неімовірну) історію своєї матері, Сари Ріель.

Усе почалося влітку 1968 року, коли вона покинула свою рідну резервацію біля Портаж Ля Прері. Їй було шістнадцять, і вона збиралась одружитися з таким собі Біллом з Ледюка, що в Альберті. Навіть у найсвітліший час доби його епідерміс ховався під патиною від сирої нафти, але той камуфляж нікого не міг обдурити: тип був білим — аж дещо рожевуватим на згинах — і Сара, одружившись, безповоротно втрачала свій статус Індіанки і право жити в резервації.

Ці адміністративні тонкощі набули значення за десять місяців після весілля, коли Сара втекла із сімейного гнізда з чорним синцем під оком, мішком для сміття, куди нашвидкоруч поскидала свій одяг, і твердим наміром ні-

коли не повертатися назад. Вона *позичила* у Білла машину й трейлер і почала кочувати між Скелястими горами й Онтаріо, покладаючись на волю сезонних робіт.

Коли сімнадцять років по тому Міністерство у справах індіанців змінить Закон про Індіанців, Сара зможе відновити свій статус індіанки. Але так і не робитиме жодних спроб: вона так добре призвичаїться до доріг, що не зможе уявити, як то повернутися і зачинити себе в резервації.

У будь-якому разі, як любила повторювати, вона не дозволить жменьці бюрократів вирішувати, чи вона індіанка, чи ні. Звісно, її генеалогічне дерево нараховувало кілька франкомовних відгалужень, але поза трьома останніми поколіннями можна було знайти лише індіанців-кочівників, які після укладення купи договорів осіли в незліченних резерваціях із екзотичними назвами: Сакімей, Пііпікісіс, Оканезе, Пур Мен, Стар Бланкет, Літл Блек Біер, Стендінг Баффало, Масковпетанг, Дей Стар, Ассінібойн.

З півдуючини її предків населяли трейлер, вічно сидячи за ламінованим зорями кухонним столом. Тихі й мовчазні фантоми, вони споглядали пейзажі, питаючи себе, куди в біса поділися бізони.

Що ж до батька Ноа, він походив з далекого атлантичного узбережжя. Виходець із сім'ї академіців десь біля Бобассен, осідлих упертюхів, яких британці депортували у різні куточки американських колоній: Массачусетс, Кароліна, Джорджія, Меріленд, Нью Йорк, Пенсильванія, Вірджинія.

Ноа подобався контраст між двома сторонами його генеалогії, парадокс — бути водночас нащадком резервацій і депортацій. Його запал мав усе ж таки за основу історичну помилку, тому що його предки не були депортованими. Бо деяка кількість академіців втекла якраз перед Великим Розладом, щоб знайти прихисток у Тет-а-ля-Бален, ізолюваному селі у затоці Святого Лаврентія, до якого не вела жодна дорога.

Саме у цьому забутому богом місці двісті років по тому народився батько Ноа: Йонас Дусет.

Він був сьомим дитваком у величезній сім'ї: вісім братів, сім сестер, п'ять кузенів, два дядьки, тітка, баба з дідом — загалом три покоління Дусетів, скупчені в малюсінькому будиночку. Його хрестили Йонасом, справжнє везіння, бо біблійний репертуар міг надихнути на щось не таке милозвучне: Елі, Ашаб чи Ісмаель.

Там швидко старіли, у цьому пропашному куточку континенту, тож у чотирнадцять років Йонас уже нишпорив по монреальському порту, майже на вісімсот морських миль вище за течією від свого рідного села. Він сів на вантажне судно з пшеницею, яке прямувало на Кубу, дорога туди й назад мала зайняти три тижні. Та Йонас змінив корабель у порту Гавани, скочивши на вантажне судно у напрямку Таїланду. Третій карго привіз його на Кіпр. З Кіпру він пройшов Суецький канал в напрямку Борнео, а з Борнео попрямував до Австралії.

Від судна до судна, Йонас із дюжину разів обійшов навколо світу. В міру того, як змінювалися порти, його звання зростало, з кухні доріс до двигунів, а тоді від двигунів до радіо. Після кількох років помічником, він отримав ліцензію і став повноправним радіооператором.

Йонас любив цю дивну роботу, десь посередині між електронікою і шаманізмом, коли оператор говорив із верхніми шарами атмосфери за допомогою ритмічної мови, недоступної профанам. Грати шамана було дещо небезпечно: старі радіооператори — ті, що довго залишалися на службі, — часто страждали на незворотну атрофію голосових зв'язок. Можна було побачити, як вони застигло сидять у портових барах із виглядом змучених гріотів*,

* У народів Західної Африки — представник окремої соціальної касти професійних співців, музик і казкарів, нерідко бродячих.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ